

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งเน้นศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง (กองทุนเงินล้าน) ระหว่างหมู่บ้านที่มีลักษณะเด่นในเรื่องการรวมกลุ่มกิจกรรมและมีกิจกรรมที่หลากหลาย กับหมู่บ้านที่ขาดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เดียวกัน และอยู่ในเขตอบต.ต่างพื้นที่ จำนวน 4 กองทุน ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการกองทุน ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและความเข้มแข็งของกองทุน ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน และผลกระทบจากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่ากองทุนเป้าหมายทั้ง 4 กองทุน ใน 2 อำเภอ มีความแตกต่างกันในด้านการบริหารจัดการกองทุน อันเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสภาพปัญหาแต่ละชุมชน ประสบการณ์การบริหารงานของคณะกรรมการ ผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิกและชาวบ้าน ความรู้สึกเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกันของชุมชน รวมทั้งพื้นฐานของชุมชนที่เคยมีการรวมกลุ่มหรือกิจกรรมต่างๆ มาก่อนที่กองทุนหมู่บ้านจะลงไป ซึ่งการบริหารกองทุนในแต่ละพื้นที่มีปัญหาที่เกิดขึ้นแตกต่างกันไป และแต่ละกองทุนก็มีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้กองทุนเติบโตและมีความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นช่วงของการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย นอกจากนี้ยังพบว่ากองทุนเป้าหมายของโครงการที่อยู่ใกล้เขตเมืองกับพื้นที่ที่อยู่ไกลเขตเมืองมีความแตกต่างกันในเรื่องของการรับรู้ข่าวสารเรื่องกองทุน ฐานะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้าน และการคมนาคมขนส่งด้วย

ผลกระทบของกองทุนหมู่บ้านที่มีต่อชุมชนพบว่า ส่วนใหญ่เป็นผลกระทบด้านบวกที่ทำให้ชุมชนมีเป็นแหล่งทุนในการกู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ สร้างรายได้ เป็นการลดภาระหนี้สินจากการกู้ยืมเงินนอกระบบ และยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ส่วนผลกระทบในด้านลบนั้นมีค่อนข้างน้อย อาทิ

เช่น ความขัดแย้งในชุมชน การสร้างภาระหนี้ผูกพันหรือการหมุนเวียนหนี้สินในชุมชนและนอกชุมชน เป็นการเพิ่มความจนให้กับชาวบ้านมากขึ้น ฯลฯ

ปัญหาในการบริหารกองทุนพบว่า กองทุนส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาคณะกรรมการขาดพื้นฐานและประสบการณ์ในการบริหารมาก่อน โดยเฉพาะในเรื่องการจัดทำระบบบัญชีกองทุน จึงทำให้การปิดบัญชีงบดุลปีแรกเกิดความล่าช้า ปัญหาความไม่เหมาะสมของระยะเวลาให้กู้เงินที่ได้กำหนดไว้สั้นเกินไปคือ 1 ปี ซึ่งไม่สัมพันธ์กับกิจกรรมที่สมาชิกลงทุน เงินกองทุนไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การขาดความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของทั้งคณะกรรมการ สมาชิก และชาวบ้านทั่วไปในชุมชน

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University